

Választás kérdése az egészséges ételmisszer

A biogazdálkodás nem utópia: napjainkra a mezőgazdaság fontos ágazatává nőtte ki magát

● Legbiztosabban biotermékekkel őrizhetjük meg egészségünket, állítja a hazai biomozgalom megalapozója, dr. T. Veress Éva biológus. A nyolcvanéves szakember az elmúlt három évtizedben több száz előadásban és újságcikkben népszerűsítette az egészséges ételmisszer fogyasztásának fontosságát. Kolozsvári otthonában a romániai biotermesztésről és ökológiai gazdálkodásról beszélgettünk.

MAKKAY JÓZSEF

– Édesapja, Veress István évtizedekig mezőgazdasági szakiskolai, majd agráregyetemi oktató volt, ön biológusként szintén a nagyüzemi mezőgazdaságban hasznosítható vetőmagkutatókkal foglalkozott. Hogyan váltak a biotermesztés elkötelezettjeivé?

– Idehaza, kolozsvári zöldeskeretünkben mindig ösztönösen kevés vegyszert használtunk. Ebből az 1980-as évek közepére lett komolyabb elköteleződés, amikor a Magyarországról járatott Kertészet és Szőlészet című folyóirat apró cikkekben kezdett foglalkozni a biotermesztés tudnivalóival. Édesapámnak annyira megtetszett az ötlet, hogy beleásta magát a témába, és elhatároztuk, hogy előljáróban háztáji kiskertünket avatjuk biokertté.

Dr. T. Veress Éva

A nyolcvanéves kolozsvári biológus az erdélyi biomozgalom megteremtője. Csombordon született 1939-ben, ahol édesapja, Veress István a Téli Gazdasági és Szőlészeti Iskola tanára, gazdaságvezetője és igazgatóhelyettese volt, az államosítás után pedig a Csombordi Szőlészeti Szakiskola első igazgatója. Tízéves korában került Kolozsvárra, ahol apja a kolozsvári mezőgazdasági egyetem tanára lett. 1956-ban a Bolyai Egyetemen elkezdett kutatóbiológia szakról a magyar egyetem beolvasztása után csoportját áthelyezték földrajz-biológia szakra. Falusi tanárként kezdte, majd laboráns lett, 1968-tól pedig biológusi állást kapott a kolozsvári egyetem fizika karán. Zöldségmagkísérletekkel foglalkozott, a vetőmagvak ultrahangos kezelését kutatta. Számos hazai és nemzetközi konferencián mutatta be kutatási eredményeit. 1990-ben úttörő szerepet vállalt az egészséges táplálkozás erdélyi népszerűsítésében: több száz előadást tartott a biotermelés területén, és mezőgazdasági szaklapok rendszeres munkatársává vált. 72 éves koráig oktatott magyar diákokat a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetem biológia karán, és több alkalommal tanított vendégtanárként a Budapesti Orvostudományi, illetve a Debreceni és a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen.

Növénytársítás. A káposztafélék fontos védelmet nyújtanak a paradicsomnak is ▲ FOTÓK: MAKKAY JÓZSEF

Ehhez igazából a kevés műtrágyáról kellett lemondani, mert akkoriban alig használtunk más vegyszert, a kertet szerves trágyával gondoztuk. Édesapám lelkesen felvállalta a módszer népszerűsítését, és a Falvak Dolgozó Népe című mezőgazdasági hetilapban mintegy húsz cikket közölt erről. Tőlem sem állt távol a módszer, hiszen 1974-ben Környezetvédelem és mezőgazdaság címmel megjelent könyvemben sok mindent tisztáztam a vegyszerhasználatlaltal kapcsolatban.

– Mennyire volt fogadókészség a kommunista években a nagyüzemi mezőgazdaságban biogazdálkodásra?

– Semennyire. Környezetvédelemről hivatalosan nem eshetett szó. Emlékszem, amikor a kiadóban elolvasták a könyvem kéziratát, elképedtek. A cenzúra végül kidobta a szöveg felét, a könyv csak így jelenhetett meg, én mégis nagyon örültem neki, hiszen ez volt Erdélyben a kommunizmus évtizedei alatt az első magyar nyelvű kiadvány, amely tartalmazta a védett növények és állatok listáját. Cikksorozatában édesapám is csak a háztáji kiskertekre szorítkozhatott. Rajtunk kívül a nyolcvanas években senki nem vetette fel Erdélyben az ökológiai gazdálkodás, a biokertészet fontosságát.

– Ezen a területen is a rendszerváltás hozta el a változást. Hogyan emlékszik a három évtizeddel ezelőtti indulásra?

– Vendégprofesszori meghívást kaptam 1991-ben a budapesti orvostudományi egyetem biofizikai intézetébe, és szabadidőmben férjemmel, Tófalussy Béla újságíróval szétnéztünk több intézményben. Budapesten fogalmazódott meg, hogy Erdélyben el kéne indítsuk a biotermelés első klubjait, egyesületeit. Ebben nagy segítségünkre voltak a Magyar Bio-

kultúra Egyesület munkatársai, személyesen Sárközi Péter professzor, aki oroszlánrészt vállalt a magyar biokertészet népszerűsítésében.

– Hogyan fogadták Erdélyben a kezdeményezést?

– Elég nagy vitáink voltak akkoriban a mezőgazdasági szakemberekkel. A férjem a Kolozsvári Rádió magyar adásában egy éven keresztül heti tízperces műsorban népszerűsítette a biotermesztést, közben cikkeztem róla a Falvak Népe hetilap hasábjain, majd a frissen indított Kertbarátok Lapja oldalain foglalkoztunk behatóbban a témával. Emlékszem, a

jeles marosvásárhelyi agrárkutató, a néhai Tamás Lajos dörgedelmes válaszcikkben utasította el a vegyszermentes mezőgazdaság ötletét. Azzal érvelt, hogy a középkorba akarjuk visszavezetni a mezőgazdaságot. Később személyesen is találkoztam Tamás Lajossal – több agrárszakemberrel együtt részt vettünk az Erdélyi Gazda szerkesztőbizottságában –, és tartós barátság alakult ki közöttünk. Növényvédelmi előadásaiban később mindig megemlítette a biotermesztést is: részletesen beszélt a vegyszeres növényvédelemről, de elmondta ennek alternatíváját is, „amit T. Veress Éva hirdet”. Az évek során sok olyan agrárszakember állt a mozgalmunk mellé, akik kezdetben elleneztek.

– Mennyire haladt nehezen a mozgalom romániai intézményesülése?

– A kilencvenes években ez a folyamat Magyarországon is nehezen haladt, hiszen csak a kétezres évektől terebélyesedett akkora mozgalommá, hogy a nagyobb területeken gazdálkodó agrárszakembereket, agrárvállalkozókat is megcélozza. Erdélyben a Bioterra Egyesület bejegyzése hozott áttörést. Az egyesületet svájci segítséggel létrehozó Albert Imre a kilencvenes években Kolozs megyében megalkotta a biotermesztést ellenőrző első romániai intézményt. Az ő érdeme, hogy mára tucatnyi hasonló biotermesztés-ellenőrző cég működik az országban, és hivatalosan mintegy 280 ezer hektáron folyik felügyelt biotermelés. A kilencvenes évek elején Kolozsváron mi alakítottuk meg elsőként a Kertbarátok Egyesületét, amely Erdély-szerte összefogta a kisebb-nagyobb csoportokat, a biológiai kertészkedés mellett elkötelezett embereket.

– Mekkora szerepe volt az erdélyi biomozgalom kiépítésében a külföldi tapasztalatoknak?

– Meghatározó, hiszen az ottani tapasztalatok győztek meg arról, mekkora potenciál rejlik benne. Sokat tanultunk Svájcban és Németország-

Paradicsombokrok. A biokertben minimális permetezéssel is bőséges a termés